

Nr 143.

Av herr **Hage m. fl.**, *angående en provisorisk skatteutjämning till fördel för de hårdast skattetyngda kommunerna.*

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, 7:e huvudtiteln, har för budgetåret 1946/47 såsom bidrag till skattetyngda kommuner av Kungl. Maj:t begärts anvisande av ett belopp av 16 miljoner kronor. Under en del föregående år — dock ej för innevarande budgetår — upptogs beloppet till 20 miljoner kronor. Skälet till nedsättningen torde bl. a. vara, att ett flertal kommuner, som förut tilldelats skatteutjämning, nu erhållit ett stegrat skatteunderlag, varför skattetrycket för dessa kommuner blivit mindre, så att de kommit under den gräns, där skatteutjämningsbidrag upphör att utgå. Ävenså har vägväsendets förstatligande bidragit till denna utveckling.

Men trots denna konstaterade utveckling kunna undertecknade motionärer ej underlåta att framhålla, att det alltjämt kommer att existera ett betydande antal kommuner, som visserligen även de kanske fått någon minskning i sitt skattetryck men vilka alltjämt måste dragas med en hög bruttoskatt och en dito nettoskatt, om de ej kunna erhålla tillräckliga medel till skatteutjämning.

Dessa särskilt hårt skattetyngda kommuner äro särskilt att finna i Norrland. I nämnda hänseende kan man ur »Årsbok för Sveriges kommuner 1945» inhämta, att av Norrlands 227 landskommuner 147 st., d. v. s. 64,8 %, kunna betraktas som mer eller mindre skattetyngda, om man som skattetyngda kommuner rubricerar sådana kommuner, vilka erhålla ett större eller mindre statsbidrag till skatteutjämning. Vad särskilt det nordligaste länet — Norrbotten — beträffar, finner man, att 24 av befintliga landskommuner, d. v. s. 96 %, äro efter samma beräkningsgrund skattetyngda. Gäller det återigen de delar av landet, vilka icke tillhöra Norrland, så äro av dessa landsdelars kommuner — 2 165 till antalet — 399 st. skattetyngda, vilket alltså är endast 18,4 %, varvid dessutom är att märka, att sistnämnda kommuner i allmänhet utgöras av sådana med en lindrigare skattetyngd än de norrländska. Dock finnes även här en eller annan kommun med en icke obetydlig skattetunga, exempelvis i Blekinge, Göteborgs och Bohus samt Värmlands län.

Emellertid framgår det alltjämt, att Norrbottens län i här nämnda hänseende intager tätplatsen. Dock följer ej så långt därefter Västernorrlands län med 52 skattetyngda kommuner av 62. Detta förhållande, att norrlandslänen alltjämt förete en bild av övervägande hårt skattetyngda kommuner, framkommer även av finansministerns uttalande i statsverkspropositionen, att han icke haft möjlighet att nedsätta anslaget till de skattetyngda kommunerna till ett mindre anslag än för innevarande budgetår, beroende därpå, att vissa norrlandslän alltjämt äro i behov av betydande skatteutjämningsmedel.

För ått belysa skattetungan i en del kommuner i Norrland anföras här några siffror från Norrbottens län, tagna ur »Årsbok för Sveriges kommuner 1945». Av uppgifterna i nämnda publikation framgår att följande kommuner ha en nettoskatt per skattekrona (alltså sedan skatteutjämning¹ erhållits) med följande belopp:

Övertorneå kronor	19: 42	Nedertorneå »	15: 79
Karesuando »	18: 74	Korpilombolo »	15: 77
Piteå landsförsamling »	17: 73	Nederkalix »	15: 70
Älvsby »	17: 24	Hietaniemi »	15: 68
Jokkmokk »	16: 98	Överkalix »	15: 67
Pajala »	16: 95	Arjeplog »	15: 51
Norrfjärden »	16: 83	Arvidsjaur »	15: 50
Tärendö »	16: 79	Karl Gustav »	15: 18
Töre »	16: 15	Gällivare »	15: 17
Edefors »	16: 14	Junosuando »	15: 02
Råneå »	16: 06	Hortlax »	15: 02

Av de siffror, som här ovan redovisats, framgår, att nettobeskattningen för kommunerna i Norrbotten alltjämt är synnerligen hög, även om någon nedgång i densamma under den senaste tiden kunnat konstateras. Skattebelastningen i fråga uppgår dock — trots den skedda nedgången — högst till närmare 20 kronor (19: 42 för Övertorneå) och belöper sig till närmare 19 kronor (18: 74) för Karesuando. Övriga här redovisade kommuner ha som synes från närmare 18 kronor ned till något över 15 kronor. En sådan skattebelastning, som i vissa fall är närmare tre gånger så hög och i andra fall dubbelt så hög som den kommunala beskattningen i en hel del kommuner i mellersta och södra Sverige, måste medföra ett flertal olägenheter och svårigheter för medborgare i nämnda kommuner, vilket i motioner vid föregående riksdagar påvisats. Det framkommer också av ovanstående siffror, att ingen av här nämnda kommuner har kunnat begränsa sin nettoskatt till den siffra, 15 kronor per skattekrona, som ställts i utsikt som ett näraliggande och snart uppnåbart mål för den större delen av kommunerna, vilket skett *dels* i skatteutjämningskommitténs förslag, *dels* även vid debatter i kamrarna, då denna fråga där behandlats.

Vid ett sådant tillfälle år 1943 framhöll statsutskottets ordförande, att det vore »önskvärt att frågan underkastades en både skyndsam och noggrann fortsatt handläggning». Nu framkommer emellertid av statsrådets uttalande i statsverkspropositionen, att den i utsikt ställda skatteutjämningen — som skulle i någon mån tillgodose de skattetyngda kommunernas behov av skattelindring — synes komma att förskjutats ett flertal år framåt. Som skäl härför — eller åtminstone för att frågan icke kan framföras till innevarande års

¹ Häri ingår all skatteutjämning, alltså även särskild utjämning, som i vissa fall erhållits.

riksdag — framför statsrådet den omständigheten att kommunindelningsreformen ävensom den planerade sociallagstiftningens utbyggnad utgöra hinder för en omedelbar reform inom här nämnda område. Man kan mycket väl förstå — även om man måste beklaga detta — att här nämnda reformförslag kunna lägga hinder i vägen för en skatteutjämningsreform. Värre är, att detta hinder kan komma att föreligga flera år framåt. Men i så fall vore det rimligt, om åtminstone en *provisorisk* reform under tiden kunde genomföras för att bringa någon lättnad i skattetrycket åt de hårdast skattetyngda kommunerna.

Motionärerna tillåta sig att här nedan antyda några tänkbara riktlinjer för en sådan reform. Vad som då med hänsyn till vad här ovan anförts vore ett rimligt och blygsamt mål att kämpa för, det vore att ingen kommun i landet komme att erhålla en skattebelastning, som avsevärt översteg 15 kronor per skattekrona — säkerligen torde från mellansvenska och sydsvenska utgångspunkter en sådan maximisiffra anses vara ganska hög. Huru skall detta mål kunna uppnås? Här nedan demonstreras ett system, som därvidlag skulle kunna följas.

Systemet skulle kunna förslagsvis utformas på följande sätt.

Sedan det — med iakttagande av de regler, som nu gälla för utdelande av statsbidrag till de skattetyngda kommunerna — uträknats vad varje kommun skall erhålla i nettobeskattning, sker en ytterligare skatteutjämning för de kommuner, vilka ha en nettoskattebelastning av över 15 kronor eller omkring denna siffra per skattekrona. En sådan ytterligare skatteutjämning till dessa hårdast skattetyngda kommuner — vilka för övrigt i allmänhet ha ett lågt antal skattekronor per invånare — skulle förslagsvis kunna ske efter en degressivt procentuell skala, så att kommun, som hade en nettoskatt från 19 till 20 kronor per skattekrona (inkl. landstingsskatt) fick 21 % avdraget samt

kommun med från	18: 50	till	19:	—	avdrag med	18,5	%
»	»	»	18: —	»	18: 50	»	» 16
»	»	»	17: 50	»	18: —	»	» 13,5
»	»	»	17: —	»	17: 50	»	» 11
»	»	»	16: 50	»	17: —	»	» 8,5
»	»	»	16: —	»	16: 50	»	» 6 » och
»	»	»	15: 50	»	16: —	»	» 3,5

En skedd uträkning på grundvalen av detta förslag ger vid handen, att det skulle för de ovan nämnda skattetyngda kommunerna i Norrbotten medföra en slutlig skattebelastning, som i något fall skulle medföra en återstående belastning av 15: 54 kronor per skattekrona men för en del kommuner leda till en minskning av skatten ned till omkring 15 kronor per skattekrona. Med avseende på övriga län, där hårt skattetyngda kommuner även finnas — fastän de ej existera i den omfattning som de förekomma i Norrbotten —

torde resultatet av en sådan skatteutjämning som denna bliva ungefärligen densamma.

Det utkast till en reformlösning av denna fråga, som här framförts, må ej betraktas som ett definitivt förslag utan endast som en utgångspunkt för en vidare diskussion i denna fråga. En fördel med förslaget skulle emellertid vara, att de gällande grunderna för skatteutjämning skulle alltjämt bli oförändrade och »ligga i botten» av uträkningen. Sedan kan givetvis — allt efter som riksdagen anser sig böra vara mer eller mindre generös mot de skattetyngda kommunerna — den ovan nämnda procenten ävensom gränserna justeras, eftersom det befinnes lämpligt — såvida icke riksdagen helt enkelt skulle vilja gå med på ett förslag om en skatteutjämning med *samma* belopp för alla eller någon större del av de hårdast skattetyngda kommunerna. Ävenså kan man tänka sig, att det bestämdes, att där skatten per skattekrona uppgick till mer än 15 kronor eller exempelvis 16, där skulle densamma genom ytterligare skatteutjämning nedbringas till nämnda belopp. Man kan naturligtvis även tänka sig andra metoder för lösande av detta problem, varvid även kan upptagas till diskussion ett förslag med skatteutjämningen avvägd direkt *efter antalet skattekronor* per invånare men även med hänsynstagande till andra omständigheter. Men då måste det i alla fall ses till, att det blir en utjämning, som garanterar, att de hårdast skattetyngda kommunerna i alla fall högst få en skattebelastning, som icke går över 15 kronor per skattekrona eller däromkring.

Huvudsaken — huru frågan än löses — är emellertid, att det så fort som möjligt, helst vid denna riksdag, blir ett beslut, som giver någon lättnad åt dessa beklagansvärda medborgare, vilka äro nödsakade vara bosatta i de kommuner, som här avses och som kunna rubriceras som de hårdast skattebelastade i landet.

Som en avslutning på denna motivering vilja undertecknade motionärer ytterligare betona, att — sedan det nu framkommit, att efter allt att döma en i utsikt ställd skatteutjämning kommer att dröja ännu en del år framåt — skälen för genomförande av en provisorisk skatteutjämning till de hårdast skattetyngda kommunerna kunna påstås ha blivit ännu större än på den tid, då man ännu trodde, att nämnda reform skulle komma tämligen omedelbart. Ty visserligen är det sant, att någon utjämning redan nu har skett mellan kommunerna genom exempelvis den genomförda vägreformen. Men denna har som bekant i allmänhet kommit *alla* kommuner till del. Samma kan även påstås om nu planerade sociala reformer — någon egentlig utjämning mellan de olika kommunerna vinnes ej på detta sätt. Tvärtom kommer väl den lättnad, som kan vinnas genom en god folkpensionering, att i någon mån motvägas genom skyldigheten för vissa kommuner att bidra till nämnda pensionering.

De kommuner, som det här är fråga om, torde icke utgöra någon synnerligen stor procent av landets samtliga kommuner, om man nämligen inskrän-

ker den här omnämnda reformen till de kommuner, som kunna rubriceras som »synnerligen hårt skattetyngda». Det förefaller därför, som om en sådan mindre omfattande reform som den här skisserade skulle kunna genomföras med användande av de medel, som redan finnas anslagna för ändamålet, delvis kanske med användande av den fond, som finnes, om tillåtelse erhålles att använda nämnda fond för detta ändamål. Skulle det emellertid visa sig nödvändigt att använda ytterligare medel för detta ändamål, kan väl detta sedermera upptagas på en tilläggsstat för budgeten 1946/47.

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställes alltså,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag under sjunde huvudtiteln rörande anslag till skattetyngda kommuner måtte överlämna till Kungl. Maj:t att — efter de riktlinjer, som här föreslagits, eller på annat sätt — genomföra en *provisorisk skatteutjämning* till fördel för de hårdast skattetyngda kommunerna.

Stockholm den 23 januari 1946.

Ernst Hage.

J. F. Grym.

Hjalmar Nilsson.

Sven Edin.

Emil Näsström.
